

kára) volt szükség, mint a termelési viszonyok gyökeres megváltozása (kapitalizmus), a kommunikáció technológiájának átalakulása (nyomtatás), valamint az emberiség nyelvi megosztottságának tapasztalata és sorsszerűségként való megélése (elsősorban a földrajzi felfedezések és a gyarmatbirodalmak kialakulása révén). Ami azonban igazán egyedivé teszi Anderson nézőpontját, az a nacionalizmussal kapcsolatos diskurzus *eurocentrikus* jellegének felismerése és kritikája. A szerző szerint a gyarmatokon, főként a kreol (nem európai születésű fehér) lakosság körében a nemzeti gondolat számos esetben korábban megfogalmazódott, mint az Óvilágban. A nacionalizmus európai, illetve ázsiai és amerikai változatainak összehasonlítása fontos párhuzamokra világít rá; a hazai olvasók minden bizonnyal a 19. századi Magyarország és Sziám összehasonlító elemzését találják majd a legérdekeltebbnek.

Anderson szerint a nemzetek korszakának még korántsincs vége, sőt „a nemzeti mivolt (*nation-ness*) korunk politikai életének leegyetemesebb legitím értéke”. Ha pedig ez valóban így van, akkor alapos, gazdag, vitára ingerlő könyve nem csak a szaktudósok figyelmébe ajánlható – különösen egy olyan országban, amelyben a nemzet mibenlétéről és szerepéről folytatott közéleti dialógus politikai oldalaktól függetlenül

szinte kizárólag leegyszerűsítő közhelyekre épül.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Sonkoly Gábor;
L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2006,
192 oldal, 2000 Ft)

GÉCZI JÁNOS:

Az iskola kultúrája: nevelés és tudomány

Géczi János arra vállalkozik ebben a munkájában (korábban már összeállított *Pedagógiai tudásátadás* címmel egy tanulmánygyűjteményt), hogy főszerkesztőként áttekintse a rendszerváltás generálta személeti és intézményi mozgások eredményeképpen létrejött pedagógiai szakfolyóirat, az Iskolakultúra történetét. A kísérlet első számú célkitűzése bemutatni, mi indokolta a lap megjelenését a pedagógiai tárgyú folyóiratok piacán, milyen hiányt volt képes betölteni, miben specifikus a hasonló orgánumokhoz képest.

A szerző ambíciója alapvetően intézménytörténeti perspektívájú leírás: azt mutatja be, milyen intézményi változások hívták életre a lapot, milyen elvárásokat elégít ki, milyen (egyre változó) intézményi keretek közt működik, honnan toborozza szerzőit. A könyv legnagyobb részében azonban az egyes évfolyamok,

néha lapszámok bemutatása, a rendkívül gazdag és ebből kifolyólag széttartó anyag csomópontok köré rendezése zajlik; a lap profilváltozásainak történeti periodizációjára tesz kísérletet a szerző, s tekintve, hogy tárgyának meghatározó mértékben alakítója is volt, ezeket a kiemeléseket tekinthetjük akár a főszerkesztő visszafogottan megírt memoárjának is.

Az anyag rendkívüli sokrétűsége, heterogenitása éppenséggel az Iskolakultúrát az összes többi szakfolyóirattól megkülönböztető egyik sajátosság. Gyakran közül az újság olyan írásokat, amelyek az adott, az iskolában is oktatott tárgy szaktudományos kérdéseit tárgyalják, s amelyek többsége „ugyan valamiképpen érinti az iskolaügyet, mégis inkább szaktanár olvasó érdeklődésére tarthat számot”. A szerző másutt megjegyzi, hogy „György Péter, Sonkoly Gábor, Kecskeméti Károly, Dobszay László, Fejős Zoltán és Tomcsics Emőke tanulmányainak megjelenése egy neveléstudományi lapban bizonyára szokatlan, de annak az összetett örökségnek az áthagyományozása, amelynek ők a gondozói, a pedagógusoknak is feladata”. Valószínűleg kevés olyan magyar neveléstudományi periodika van, amely több alkalommal is közölt írást például Nemes Nagy Ágnestől.

Géczi a specifikusan tanításmódszertani orientációjú folyóiratokkal szemben határozza meg az Is-

kolakultúra feladatát, és az alakuló szerkesztőség programjának legfontosabb pontjaként említi „a holisztikus világkép nevében megjelenő inter- és multidiszciplinaritás”-t. A világképet valóban egységessé tevő, keretbe rendező, a különböző, a pedagógiával érintkező rész tudományokat integráló, mintegy azok fölé rendelt tudomány pedig Géczi koncepciójában már a kezdetektől a művelődéstörténet. Az európai művelődéstörténet egy-egy szakaszának világképéből válik levezethetővé a korszak emberképe, ez érteti meg neveléseszményét, oktatási intézményeit, a tudásátadás formáit, hálózatait. Fontos alakítója ennek a világképnek a médiumok története (olvasástörténet) is. Ez az elgondolás alakította ki a lap profilját, s tette sokkal inkább a történetiségre fókuszált, közvetlenül, didaktikai segédanyagként nem mindig hasznosítható, mégis fontos írások fórumává a folyóiratot.

Ezen kívül persze oktatáspolitikai kérdések is nagy hangsúllyal kerülnek elő, például a roma oktatási integrációnak a lapban kiemelten kezelt problematikája. Noha Géczi erre külön nem tér ki, mégis megjegyzendő, hogy a lap egyúttal fontos önszerveződő szakmai műhelyek fórumává vált: a Magyar Tanárok Egyesületének konferenciáin elhangzott előadásokat gyakran láthattuk viszont hasábjain, és szintén itt zajlott le az utóbbi évek legtanulságosabb

polémiaja a magyartanítás tárgyának és módszereinek újragondolásáról.

A folyóirat eddigi történetének bemutatását függetlékként követő művelődéstörténeti áttekintés a pedagógiai diszciplína és a pedagógiai szakfolyóiratok megjelenését lehetővé tevő kulturális konstellációk elemzésével szélesebb kontextusba helyezi a könyv témáját. A tájékozo-

dást segíti a kötet végén található bibliográfia, amely a lapban megjelent írások könyvészeti adatait tartalmazza. A kötetet dokumentumok és szerkesztőségi eseményekről készült fényképek zárják.

VÁRI GYÖRGY

(*Iskolakultúra, Pécs, 2006,*
192 oldal, ármegjelölés nélkül)

Művészet

DAVID TOOP:

Hangok óceánja

Az angol zeneszerző-esztéta, David Toop 1995-ben megjelent könyve Zöld István fordításában nyugodtan tekinthető hiánypótló munkának, hiszen a kortárs elektronikus zene szubjektív, mégis az író résztvevői hitelessége által garantált, irodalmi igényű összefoglalása Magyarországon mindeddig váratott magára. Nem ildomos megfélekedezni Kömlődi Ferenc *Fénykatedrális* című, 1999-ben kiadott kötetéről, azonban a szerző ebben a könyvében az elektronikus zenét, a szintetikus, mediális tételezettségű hangkeltést és képi világot leginkább a kiberkultúra egy aspektusaként tárgyalta.

Toop érdeklődésének fókuszában főként a zene sodrása és dinamikája áll, függetlenül mind a hangkeltés módjától, mind pedig azokról a formai elemektől, melyek a zenét besorolhatóvá, osztályozhatóvá és rendszerszerűvé teszik. Ez a felfogás tűnik elő a személyesre hangolt, kollázsszerű szövegformálásban is. Vagyis Toop *modorában* követi az adott diskurzus természetét, és ez meglehetősen mozgékonyra teszi egyrészt a művet magát, másrészt pedig az arról adható értelmezéseket is, hasonlóan ahhoz, ahogy az elektronikus zenét érintő különböző stíluskategóriákhoz (ambient, techno, electro, acid house) viszonyul: nem tagadja ezen „skatulyák” meglétét, azonban másodlagosnak tartja azokat, és bennük – jogosan – in-